

#justiceelates

**Вирішення корпоративних спорів:
розвиток практики
Верховного Суду**

Андрій Іванів
радник EQUITY

У 2023 році збільшилася кількість розглянутих справ у касаційному порядку порівняно з показниками у 2022 році:

інтелектуальна власність

19.1%

земельні відносини

12.4%

банкрутство

9.3%

майнові спори
з виконання договорів

4.5%

антимонопольне законодавство

4.3%

корпоративні відносини

4%

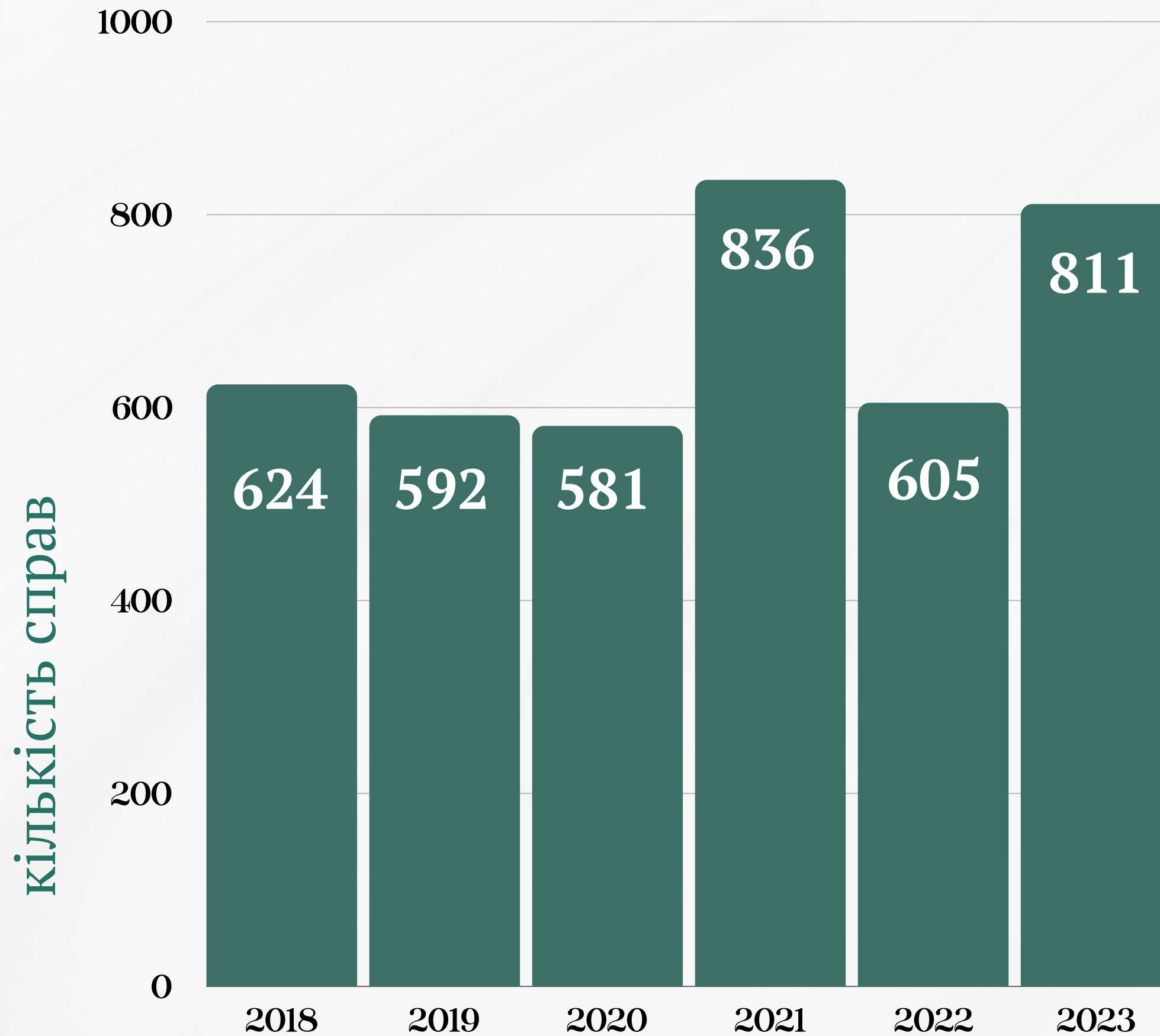
0

5

10

15

20

**Розгляд справ щодо
корпоративних спорів,
корпоративних прав та цінних
паперів**

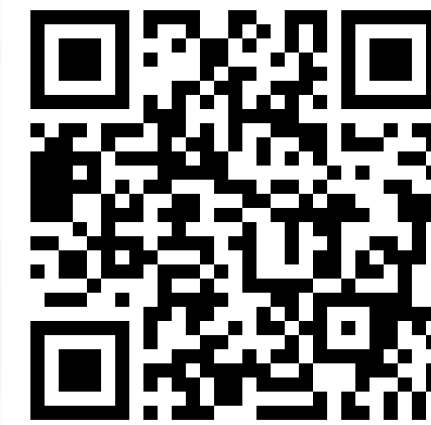
ЮРИСДИКЦІЙНІ ПИТАННЯ

«Оскарження договорів купівлі-продажу майна колишнім учасником товариства»

*Постанова КГС ВС від 26.09.2023
у справі № 903/529/22*

*Постанова КГС ВС від 17.04.2024
у справі № 905/197/22*

суди попередніх інстанцій правильно класифікували цей спір, як **найбільш наближений до корпоративних спорів** щодо визнання недійсними господарських договорів, пов`язаних з реалізацією корпоративних прав

заявлений позов спрямований на **захист не корпоративних прав позивача**, а його прав як стягувача у виконавчому провадженні, боржником за яким є саме юридична особа

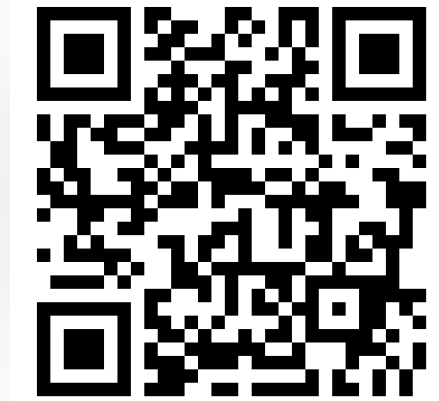
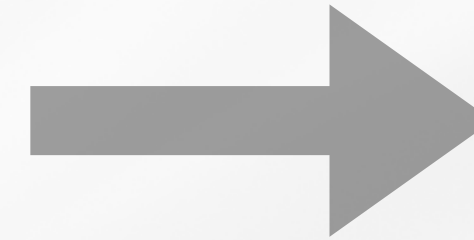
ЮРИСДИКЦІЙНІ ПИТАННЯ

**«Спир за позовом особи, яка не є членом ОСББ,
про оскарження рішення загальних зборів»
- не є корпоративним спором**

Постанова КГС ВС від 09.11.2023 у справі № 910/18499/21

**«Оскарження договору, який стосується кількох
юридичних осіб»
- підлягає розгляду за місцезнаходженням юридичної особи,
розмір статутного капіталу якої є більшим за приписами
частини 6 статті 30**

Постанова КГС ВС від 13.06.2023 у справі № 904/4802/22

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЗОВУ У КОРПОРАТИВНИХ СПОРАХ

«Забезпечення позову про визнання недійсним рішення загальних зборів щодо переобрання керівника та скасування відповідного реєстраційного запису шляхом заборони здійснення широкого кола реєстраційних дій стосовно товариства»

Висновок КГС ВС:

Неможливо забезпечити позов шляхом заборони вчинення реєстраційних дій, які вже були вчинені. **Оскарження** учасником товариства конкретного рішення загальних зборів, яким змінено керівника, **не означає**, що **загальні збори** товариства **не можуть ухвалювати** інших рішень протягом усього періоду розгляду судом такого спору.

У справі, що переглядається, йдеться не про рейдерське захоплення, тобто протиправне вибуття часток із власності учасників, зміну новими учасниками директора, позивачі стверджують, що оскаржувані рішення ухвалювалися учасниками з порушеннями приписів закону щодо скликання та проведення зборів (порівняння з постановою від 03.05.2022 у справі №906/781/21 про рейдерське захоплення КСП).

Постанова КГС ВС від 13.01.2023 у справі № 918/531/22

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЗОВУ У КОРПОРАТИВНИХ СПОРАХ

«Забезпечення позову шляхом зупинення дії оскаржуваного рішення загальних зборів»

Постанова ВС від 18 травня 2022 року м. Київ справа № 910/12187/21

Суди попередніх інстанцій задовольнили заяву про забезпечення позову, зупинивши дію рішення та заборонивши вчинення ГО реєстр дій.

ВС скасував рішення про ЗЗП й направив справу на новий розгляд, зазначивши, що **суди порушили принцип співмірності**, вони могли зупинити рішення ЗЗ, але конкретне, в свою чергу забороняти вчинення державних реєстраційних дій значно погіршує становище ГО, а отже має місце порушення принципу співмірності та балансу сторін.

Вирішення питання співмірності арешту на частку у статутному капіталі ТОВ та заборони проводити реєстраційні дії

Висновок КГ ВС:

«Вимоги щодо заборони проводити реєстраційні дії про зміну частки засновника в статутному капіталі та зміну розміру статутного капіталу ТОВ кореспондуються у цьому разі з позовними вимогами про визначення розміру статутного капіталу ТОВ та розміру часток учасників у статутному капіталі і застосування таких заходів забезпечення позову не суперечить статті 137 ГПК України»

Постанова КГС ВС від 20.09.2023 у справі № 911/1430/23

КОРПОРАТИВНА ВУАЛЬ

Постанова ВС від 10.01.2024 у справі №910/268/23

Суть справи

ФГВФО ініційовано накладення арешту на корпоративні права юридичних осіб, які:

1. знаходяться в юрисдикції інших держав

2. належать опосередковано відповідачу через ряд інших юридичних осіб

3. належність відповідачу підтверджується відомості про бенефіціарного власника

ВС зробив висновки:

1. Обґрунтованим можна вважати підхід судів попередніх інстанцій які застосували до цих правовідносин при визначенні статусу особи як кінцевого бенефіціарного власника та контролера групи компаній право України як таке, що найбільш тісно пов'язано із цими правовідносинами»;

2. У якості підстав для підняття судом корпоративної завіси найчастіше називають такі випадки:

- ▶ якщо юридична особа та учасник становлять єдине ціле;
- ▶ використання учасником юридичної особи як фасаду, схеми, оболонки;
- ▶ якщо юридична особа фактично діяла як агент або володіла майном в інтересах учасника;
- ▶ в інтересах справедливості (усі інші випадки, коли визнання за компанією самостійної правосуб'єктності призводить до очевидно несправедливого результату).

ЗВОРОТНЄ РОЗКРИТТЯ КОРПОРАТИВНОЇ ВУАЛІ

Постанова ВС від 23 серпня 2023 року справа № 909/466/19

Постанова ВП ВС від 03.12.2019 у справі №904/10956/16

ВС вказав:

Верховний Суд відхиляє і доводи позивача про наявність підстав для "підняття корпоративної завіси" і ігнорування самотійної правосуб'єктності дочірнього підприємства.

Велика Палата Верховного Суду також неодноразово наголошувала що, розглядаючи спори між учасником та господарським товариством, суди мають враховувати, що **інтереси товариства можуть не збігатися з інтересами окремих його учасників**, а інтереси учасників також не завжди збігаються.

Вирішуючи питання щодо ефективності обраного позивачем способу захисту, **суди мають враховувати баланс інтересів усіх учасників і самого товариства**, уникати зайвого втручання в питання діяльності товариства, які вирішуються виключно рішенням загальних зборів учасників товариства, надавати оцінку добросовісності інших учасників, права яких в разі задоволення позовних вимог можуть бути порушені.

СПОСІБ ЗАХИСТУ ПОРУШЕНИХ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ

Постанова СП КГС ВС від 11.12.2023 у справі № 907/922/21

**«Визначення розміру часток учасника, якого
було виключено»**

Висновок СП КГС ВС:

“...товариства та часток його учасників як спосіб захисту корпоративних прав Позов про визначення розміру статутного капіталу та часток учасників товариства є належним способом захисту прав позивача, якого виключено зі складу учасників товариства і який вимагає повернення йому статусу учасника.”

СПОСІБ ЗАХИСТУ ПОРУШЕНИХ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ

Корпоративна Палата поставила перед собою питання:

чи є **предметом доказування** у спорі з учасником, якого було виключено з товариства з обмеженою відповідальністю, **обставини, що стосуються порядку набуття таким учасником права на частку в статутному капіталі товариства до його виключення?**

чи є **запис в Реєстрі достатньою підставою** для встановлення розміру частки учасника товариства у спорі, що виник внаслідок виключення такого учасника з товариства?

чи слід вважати, що **спадкоємці** мажоритарного учасника товариства набули корпоративні права **автоматично?**

чи є **належним способом** захисту порушеного права учасника, що був виключений з товариства, **визнання складу колишніх учасників та статутного капіталу у розмірі, який існував до ствердженого порушення прав?**

як співвідносяться між собою **виключна компетенція загальних зборів товариства з обмеженою відповідальністю** щодо виключення учасника та **право суду захищати права та інтереси учасників товариства у спосіб, визначений законом?**

чи є **ухвалення** судом **рішення** про визначення **розміру статутного капіталу** та часток учасників товариства з обмеженою відповідальністю **втручанням** у виключну компетенцію загальних зборів учасників товариства?

чи є **витребування** частки **єдиною можливим** способом захисту прав позивача - колишнього учасника, що був виключений, у спорі з учасниками, які вступили до товариства після виключення позивача?

які **обставини** повинні бути встановлені судом для того, щоб ухвалити рішення про визначення розміру статутного капіталу та часток учасників товариства з обмеженою відповідальністю, якщо таке рішення може **призвести до припинення участі у товаристві учасників, які вступили до нього?**

чи є підстави для відступлення від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного у постанові Верховного Суду від 31 серпня 2022 року у справі № 924/700/21?

При цьому палата відійшла від наступного висновку:

«Позивач, обираючи правильний спосіб захисту (визначення розміру статутного капіталу та часток учасників), має формулювати свої позовні вимоги з урахуванням змін у розмірі статутного капіталу та складі учасників, які відбулися після його виключення, прав та інтересів інших учасників товариства

(пункт 49 постанови Верховного Суду від 31 серпня 2022 у справі № 924/700/21).

Звільнення директора товариства

Постанова ВП ВС від 06.09.2023 у справі № 127/27466/20

ВС вказувало:

! відповідно до трудового законодавства України **керівник товариства** має право **звільнитися за власним бажанням**, попередивши власника або уповноважений ним орган про таке звільнення письмово за два тижні. **Визначальним** при вирішенні справ цієї категорії є не перевірка дотримання керівником юридичної особи порядку скликання загальних зборів учасників товариства, а **волевиявлення працівника на звільнення з роботи** та дотримання ним процедури звільнення, передбаченої частиною першою статті 38 КЗпП України.

ВП ВС відступає від висновків ВС:

Директор для припинення своїх повноважень як одноосібного виконавчого органу за своєю ініціативою мав **скликати загальні збори учасників** Товариства.

**ГОТОВИЙ ВІДПОВІСТИ
НА ВАШІ ЗАПИТАННЯ!**